

POROČILO O DOSTOPNOSTI OBJEKTA

Zdravstveni dom Šempeter

Objekt: Zdravstveni dom Šempeter
Naslov: Cesta prekomorskih brigad 25, Šempeter pri Gorici
Naročnik pregleda: Občina Šempeter-Vrtojba
Izvajalec pregleda: DOSTOP, zavod za spodbujanje dostopnosti
Pregled opravili: Andreja Albreht, Miha Krivic in Meta Zupančič
Ogled spremljal predstavnik MDSS
Datum: maj 2020

1 UVOD	5
1.1 IZHODIŠČA	5
1.1.1. Prilagoditve za gibalno ovirane	5
1.1.2 Prilagoditve za slepe in slabovidne	5
1.1.3 Prilagoditve za gluhe in naglušne	6
1.1.4 Prilagoditve za druge skupine	7
2 UKREPI ZA ZAGOTAVLJANJE DOSTOPA IN VARNE UPORABE	8
2.1 DOSTOPNOST ZUNANJIH POVRŠIN IN VHODA	8
2.1.1 Parkirna mesta za invalide in dostop do vhoda stavbe	8
2.1.2 Pot od avtobusne postaje do zdravstvenega doma	11
2.1.3. Vhodi v stavbo	14
2.1.4 Informacije na vhodu oz. informacijska točka	16
2.2 DOSTOPNOST NOTRANJNH PROSTOROV	17
2.2.1 Stopnišča in dvigala	17
2.2.2 Stavbno pohištvo in druga oprema	20
2.2.3 Razsvetljava	22
2.2.4 Priporočila v zvezi z dostopom do posameznih prostorov (npr. laboratorij, sanitarije)	22
2.3 POŽARNA VARNOST IN EVAKUACIJA	24
3 ORIENTACIJA IN DOSTOPNOST INFORMACIJ POVEZANIH Z ORIENTACIJO	26
3.1 Označitev glavnega vhoda	26
3.2 Usmerjevalni sistem	27
3.3 Informacijska točka in sprejemna okenca	28
3.4 Podrobnejše ugotovitve v zvezi z usmerjevalnim sistemom: informacijske table in usmerjevalna znamenja	29
3.5 Označevalne table in napisi ob ambulantah	31
3.6 Označevalne table za sanitarije	32
3.7 Posebni znaki in napisi	32
4 DOSTOPNOST DRUGIH INFORMACIJ	33
4.1 Informacije v zvezi z napravami v stavbi	33
4.2 Prostori za oglase in obvestila	34
4.3 Pripomočki za izboljšanje zaznavanja	34
4.4 Izobraževanje zaposlenih	34
4.5 Spletna stran	35

4.6 Lahko berljive informacije	36
4.7 Obveščanje o prilagoditvah	36

1 UVOD

V poročilu so predlagani ukrepi, s katerimi je mogoče izboljšati dostopnost prostorov Zdravstvenega doma Šempeter (v nadaljevanju ZD) na Cesti prekomorskih brigad 25 v Šempetru pri Gorici. Poročilo je izdelano ob pregledu obstoječega stanja ter se nanaša predvsem na orientacijo in dostopnost prostorov, do katerih bolniki in obiskovalci dostopajo samostojno (brez spremstva osebja) ter na ukrepe, ki izboljšajo uporabnost prostorov in varnost uporabe.

Pregled obstoječega stanja stavbe je bil izveden v spremstvu predstavnika ZD Šempeter. Pri izdelavi poročila so sodelovali predstavniki lokalnih invalidskih društev.

Poročilo je izdelano na podlagi standardov SIST ISO 21542:2012 Gradnja stavb – Dostopnost grajenega okolja, SIST 1186:2016 Taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne in SIST EN8170:2018 Varnostna pravila za konstruiranje in vgradnjo dvigal (liftov) – Posebne izvedbe osebnih in osebno-tovornih dvigal – 70. del: Dostopnost dvigal za osebe, vključno z invalidi. Pri izvedbi slušnih zank je treba upoštevati standard SIST EN 60118-4.

1.1 IZHODIŠČA

1.1.1. Prilagoditve za gibalno ovirane

Zdravstveni dom Šempeter je javna stavba, ki jo uporabljajo vsi prebivalci kraja in občine, zato je zelo pomembno, da je stavba ustrezno prilagojena gibalno oviranim osebam. Trenutno ima stavba več pomanjkljivosti v zvezi z dostopom za gibalno ovirane, ki naj bi jih odpravili z novim prizidkom. Stavba mora imeti dovolj ustrezno urejenih parkirnih mest za invalide. S parkirišč mora biti urejena varna pešpot. Vhod v stavbo mora biti brez ovir, dovolj velik ter zaščiten pred vremenskimi vplivi. Informacijske točke, sprejemne pisarne, ambulate in zdravstvena oprema morajo biti lahko dostopne vsem gibalno oviranim osebam. Do vseh za obiskovalce pomembnih etaž v stavbi mora biti urejeno dvigalo, ki je ustrezne velikosti in pravilno opremljeno, da ustreza trenutni zakonodaji. Oprema (avtomati, gumbi za upravljanje, obešalniki) in sanitarije v stavbi, ki so namenjene obiskovalcem in pomembne za dostop do storitev ZD, morajo biti ustrezno prilagojene tudi gibalno oviranim osebam, kar pomeni da so na ustrezni višini in omogočajo tudi uporabo z eno roko. V kolikor se bodo v stavbi kdaj pozneje izvajale prenove, je pomembno, da se upošteva vse zahteve, ki so pomembne za dostopnost gibalno oviranih oseb. Prilagoditve niso pomembne zgolj za uporabnike invalidskih vozičkov, ampak tudi za druge osebe z gibalnimi oviranostmi (za vse, ki imajo težave z gibanjem in uporabo stopnic, za uporabnike ki potrebujejo več prostora, preprostejšo uporabo itd.).

1.1.2 Prilagoditve za slepe in slabovidne

Dostop do stavbe ZD Šempeter trenutno ni prilagojen za samostojno uporabo slepih in slabovidnih. Ker gre za pomembnejšo javno ustanovo, je zelo pomembno, da je do nje zagotovljen samostojen dostop tudi slepim obiskovalcem. Ker stavbo uporabljajo predvsem lokalni prebivalci, prilagoditve za slepe, ki so predlagane v načrtu, potrdijo tudi predstavniki Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Nova Gorica oziroma lokalni slepi in slabovidni uporabniki, ki te prostore najbolj uporabljajo.

Prilagoditve za slepe so navadno predlagane ob predpostavki, da slepa oseba stavbo večkrat uporablja in pozna prostor. Preden lahko samostojno uporablja stavbo, si prostor ogleda skupaj s spremljevalcem ali učiteljem orientacije in mobilnosti. Z vidika zagotavljanja dostopnosti za slepe je zelo pomembno, da lahko slepi pride samostojno vsaj do informacijske točke ali do zaposlenega, ki mu lahko pomaga najti želeno ambulanto ali drugo storitev. ZD Šempeter je majhna in orientacijsko preprosta stavba, zato lahko pričakujemo, da bi jo slepi lahko v celoti uporabljali sami.

Od prilagoditev za slepe znotraj stavb so zato predvidene nekatere prilagoditve, kot so npr. tipne oznake na vratih sanitarij, oznake v brajici na vratih ter zvočne in tipne informacije v dvigalu. Zelo pomembno je tudi izobraževanje zaposlenih. Če zaposleni vedo, kako ravnati z osebo z okvaro vida, je lahko storitev hitro dostopna brez posebnih prostorskih prilagoditev (npr. ko potrebuje slepi laboratorij, ga lahko zaposleni spremi do laboratorija in se dogovori pri okencu za sprejem).

Slabovidnih oseb je veliko več kot slepih, zato lahko pričakujemo, da jih bo tudi med obiskovalci več. Prav tako je večja možnost, da je slabovidna oseba tudi med zaposlenimi, prilagoditve za slabovidne pa koristijo tudi vsem starejšim in drugim ljudem, ki imajo težave z vidom. Zelo podobne zahteve v zvezi z napisi, besedili in barvami imajo tudi ljudje z motnjo v duševnem razvoju in ljudje z motnjami branja. Zato so prilagoditve za slabovidne, predlagane v tem načrtu, zelo pomembne in jih je priporočljivo izvesti v celoti: pri tem gre za zagotavljanje ustreznih vizualnih kontrastov, ustrezno velikih in lahko berljivih napisov in orientacijskih znamenj.

1.1.3 Prilagoditve za gluhe in naglušne

V prostorih stavbe ZD Šempeter je treba izvesti tudi ukrepe za izboljšanje dostopnosti za osebe z okvarami sluha. Pri tem je poudarek predvsem na naglušnih in pozneje oglušelih osebah, ki uporabljajo slušne aparate, polževe vsadke in pripomočke za izboljšanje poslušanja ter si lahko pomagajo s pisano besedo. Gluhi in naglušni nimajo toliko težav pri gibanju, za njih je predvsem pomemben dostop do informacij. Vseeno bodo tudi ljudje, ki imajo zaradi okvare sluha porušeno telesno ravnotežje, s pridom uporabljali prilagoditve za gibalno ovirane in starejše.

V ZD Šempeter trenutno nimajo na voljo slušnih zank ali drugih pripomočkov za izboljšanje poslušanja. Za zagotavljanje enakovredne obravnave priporočamo, da se zagotovi FM sistem ali podoben sistem za izboljšanje poslušanja, ki ga lahko uporablja patronažna služba na terenu, osebje v ambulantni obravnavi ali na morebitnih srečanjih, sestankih, predavanjih. Pomembno je, da so zaposleni poučeni o načinu uporabe teh pripomočkov. S tega vidika je zelo pomembna zagotovitev izobraževanja za zaposlene, na katerem se predstavi uporabo teh pripomočkov, pa tudi splošna pravila v zvezi s komunikacijo z gluhi in naglušnimi.

V zvezi z gluhi, ki uporabljajo znakovni jezik, je predvsem treba vse zaposlene seznaniti s pravico do prisotnosti tolmača pri pregledih in drugih storitvah, kjer je pomemben prenos informacij. Za dodatno zagotavljanje varnosti predlagamo ob naslednji obnovi alarmnega sistema vgradnjo svetlobnih alarmov v prostorih, kjer se gluha ali naglušna oseba lahko nahaja sama (npr. sanitarije, kabine). Predlagamo tudi postavitev nekaterih obveščevalnih tabel za ljudi z okvarami sluha.

1.1.4 Prilagoditve za druge skupine

Predlogi se nanašajo tudi na osebe z motnjo v duševnem razvoju in na vse, ki težko berejo, imajo težave s koncentracijo, slabše razumevanje in podobno. Za njih so pomembne predvsem dobro prepoznavne orientacijske oznake (kar se ujema z zahtevami za slabovidne) in preprosto razumljive informacije (kratka besedila s kratkimi povedmi in nezahtevno stavčno skladnjo ter preprostim izrazi, kar se ujema tudi z zahtevami za osebe, gluhe od rojstva).

Prilagoditve, predlagane v tem poročilu so pomembne za orientacijo, razumevanje informacij in varnost vseh ljudi, zgoraj so omenjene le najbolj ranljive skupine.

2 UKREPI ZA ZAGOTAVLJANJE DOSTOPA IN VARNE UPORABE

Stavba ZD Šempeter na Cesti Prekomorskih brigad ima dva sprednja vhoda za obiskovalce v pritličju in en servisni vhod z zadnje strani v kleti. Ta pomožno služi tudi obiskovalcem, predvsem uporabnikom invalidskih vozičkov in staršem z otroškimi vozički, ki imajo preko tega vhoda edini dostop do dvigala in laboratorija. V kleti so umeščeni servisni prostori, prostori za zaposlene in laboratorij. V pritličju se nahajajo splošne ambulate, dispanzer za ženske in fizioterapija. V prvem nadstropju je še nekaj splošnih ambulant, otroški in šolski dispanzer ter patronažna služba, v drugem nadstropju pa vse zobne ambulate. V letu 2021 je načrtovana dozidava novega prizidka in ureditev novega vhoda z zadnje strani stavbe ZD, ki bo zagotavljal preprost dostop gibalno oviranim obiskovalcem, ki morajo sedaj uporabljati zadnji, servisni vhod. V nov prizidek se bo preselil laboratorij ter nekaj ambulant in prostorov za zaposlene. Povezava med prizidkom in obstoječo stavbo bo urejena v vseh etažah poleg obstoječega stopnišča. Predlogi v tem dokumentu upoštevajo obstoječe stanje ter se opredeljujejo do sprememb, ki so predvidene v načrtu. Spremembe, ki so predvidene z načrtovanim prizidkom so zelo pomembne za izboljšanje dostopnosti in rešujejo večino trenutnih problemov. Podani pa so tudi nekateri predlogi, ki naj se jih upošteva že v okviru načrtovanja in gradnje.

2.1 DOSTOPNOST ZUNANJIH POVRŠIN IN VHODA

2.1.1 Parkirna mesta za invalide in dostop do vhoda stavbe

Obstoječe stanje

Stavba ZD ima urejeno eno parkirno mesto za invalide na parkirišču pred stavbo in eno zadaj, na službenem parkirišču, ki pa je zaradi nameščene zapornice dostopno le zaposlenim in zato neuporabno za javnost. Tretje parkirno mesto (ki je trenutno najbolj uporabno), ne pripada Zdravstvenemu domu. **Zelo pomembno je, da se parkirna mesta ustrezno uredi in označi ter jih z varnimi potmi poveže z dostopnimi vhodi.**

Obstoječe parkirno mesto za invalide na parkirišču pred stavbo je ustrezno označeno. Pešpot od tega parkirnega mesta do zadnjega, servisnega vhoda, ki je namenjen osebam na vozičku, pa je sedaj onemogočena zaradi dvignjenega robnika. Uporabniki invalidskega vozička tako invalidskega parkirnega mesta na sprednji strani ne morejo uporabljati, večinoma uporabljajo parkirno mesto pri trgovini. Sprednje parkirišče je uporabno le za ljudi, ki lahko hodijo.

Pomembno je, da je pešpot od rezerviranih parkirnih mest za invalide do vhodov varna (primerno tlakovana, brez robnikov in ostalih ovir) in čim krajša. Pešpot od parkirnega mesta do sprednjih vhodov (ki pa niso dostopni gibalno oviranim) poteka čez parkirišče, kar je nevarno predvsem za ljudi nižje rasti, invalide na vozičkih in otroke, ki jih ob vzratni vožnji težko opaziti.

Od parkirišča pred stavbo do zadnjega, servisnega vhoda, je urejena tlakovana pešpot, ki pa zaradi visokega robnika ni uporabna za vozičke, kar pomeni, da je tudi parkirno mesto zanje neuporabno. Pešpot na nekaterih mestih ni zaščitena z ograjo, kar je lahko nevarno. Ob pešpoti je speljana tudi klančina do zadnjega vhoda. Klančina ima ustrezen naklon (4%), je pa široka le 100cm, kar je premalo. Najmanjša dovoljena širina je 120cm. Zaobljen prehod s te klančine na službeno parkirišče (kjer je tudi eno od označenih preozek, prav tako je zavoj preoster. Edina pogojno uporabna

povezava do ZD za uporabnike invalidskih vozičkov je torej s parkirišča trgovine, kjer pa je potrebno kontrastno označiti robnike, saj so nevarni za spotikanje.

Zaradi navedenih pomanjkljivosti je za izboljšanje dostopnosti za gibalno ovirane izjemno pomembno, da se čimprej izvede planirani prizidek s prilagoditvami načrta zunanje ureditve, opisanimi v nadaljevanju.

Slika: Na parkirišču pred stavbo ZD je urejeno eno parkirno mesto za invalide. Parkirno mesto je ustrezno označeno, vendar uporabno le za ljudi, ki lahko hodijo, saj povezava do dostopnega vhoda ni urejena. Pešpot od parkirnega mesta za invalide do vhodov je nevarna, saj poteka prek vozišča in robnikov.

Slika: pot, ki vodi okrog stavbe od parkirišča za invalide do servisnega vhoda, zaradi visokih robnikov ni uporabna za uporabnike invalidskih vozičkov.

Sliki: Od parkirišča pred stavbo, do zadnjega, servisnega vhoda je urejena tlakovana pešpot. Ob pešpoti je potrebno namestiti zaščitno ograjo, kjer manjka. Ob pešpoti je speljana klančina do vhoda. Klančina ima ustrezen naklon, je pa preozka. Na prehodu s pešpoti do parkirišča je potrebno pri znižanju tlaka kontrastno označiti robnike, saj so nevarni za spotikanje.

Slika: S klančine je v loku speljan prehod na službeno parkirišče. Prehod je preozek, zavoj pa preoster za uporabnike invalidskih vozičkov. Na službenem parkirišču je urejeno eno parkirno mesto za invalide, vendar je zaradi zapornice obiskovalcem nedostopno.

Načrtovana prenova zunanjih površin

V načrtu prizidka je med drugim predvidena umestitev novih parkirnih mest za invalide pred novim vhodom. Velikost parkirnih mest za invalide mora biti v skladu z novim standardom (min 3,90 x 5,40m, širina 3,90 vključuje tudi izstopno površino širine 1,50m). Parkirna mesta za invalide morajo biti ustrezno označena (talno in vertikalno). Pri vertikalni tabli mora biti tudi napis, ki označuje, koliko parkirnih mest je na voljo za invalide.

V kolikor je možno predlagamo, da se kakšno parkirno mesto označi tudi za voznike, ki spremljajo otroka v otroškem vozičku. Parkirno mesto naj bodo ustrezno označeno (horizontalno in vertikalno) z znakom otroškega vozička.

2.1.2 Pot od avtobusne postaje do zdravstvenega doma

Za dostop do zdravstvenega doma je zelo pomembno, kako je ta povezan z javnim prevozom, saj je ta za samostojnost uporabnikov z oviranostmi ključen (zlasti za slepe in slabovidne).

V kraju je vzpostavljen tako avtobusni potniški promet kot tudi železniški potniški promet. Avtobusna postaja se nahaja v neposredni bližini ZD, kar je zelo primerno. Pešpot od avtobusne postaje do ZD je potrebno opremiti s talnimi taktilnimi oznakami za slepe. Ureditev poti je bila predlagana že v *Načrtu TTVS za osebe z okvaro vida v Občini Šempeter-Vrtojba* (v nadaljevanju *Načrt TTVS*), kjer je bila predlagana vzpostavitev pasu za pešce do glavnega vhoda in ukinitve nekaj parkirnih mest pred stavbo zaradi vzpostavitve pasu za pešce. Predlagana je bila tudi namestitev taktilnih oznak na prehodih za pešce. V tem dokumentu osnovni predlog iz omenjenega *Načrta TTVS* potrjujemo in predlagamo nekaj sprememb glede na načrtovani prizidek.

Obstoječe stanje

Trenutno poteka dostop do vhodov čez parkirišče, kar je neprimerno za vse uporabnike, posebej neustrezno pa je za gibalno ovirane in otroke ter ljudi nižje rasti.

Za izboljšanje varnosti vseh uporabnikov je že v *Načrtu TTVS* predlagana vzpostavitev pasu za pešce. Predlagamo, da se v okviru dozidave prizidka, območje obdelave razširi še na druge dele funkcionalnega zemljišča stavbe, da se zagotovi ustrezno uporabo stavbe in se vse vhode poveže z varno pešpotjo ob stavbi. Na ta način bi bila zagotovljena varna pešpot okoli stavbe, kar je zelo pomembno za uporabnost in dostopnost stavbe in vseh njenih vhodov.

Slika: Avtobusna postaja se nahaja v neposredni bližini ZD. Potrebno je urediti peš povezavo, ki je v skladu z izdelanim *Načrtom TTVS* (ureditev taktilnih oznak na prehodih za pešce)

Pri prehodu za pešce poleg parkirišča ZD je treba pločnik urediti tako, da se omogoči dostop z vozičkom (znižani robniki, ustrezni naklon) ter namestiti čepaste taktilne oznake na robu.

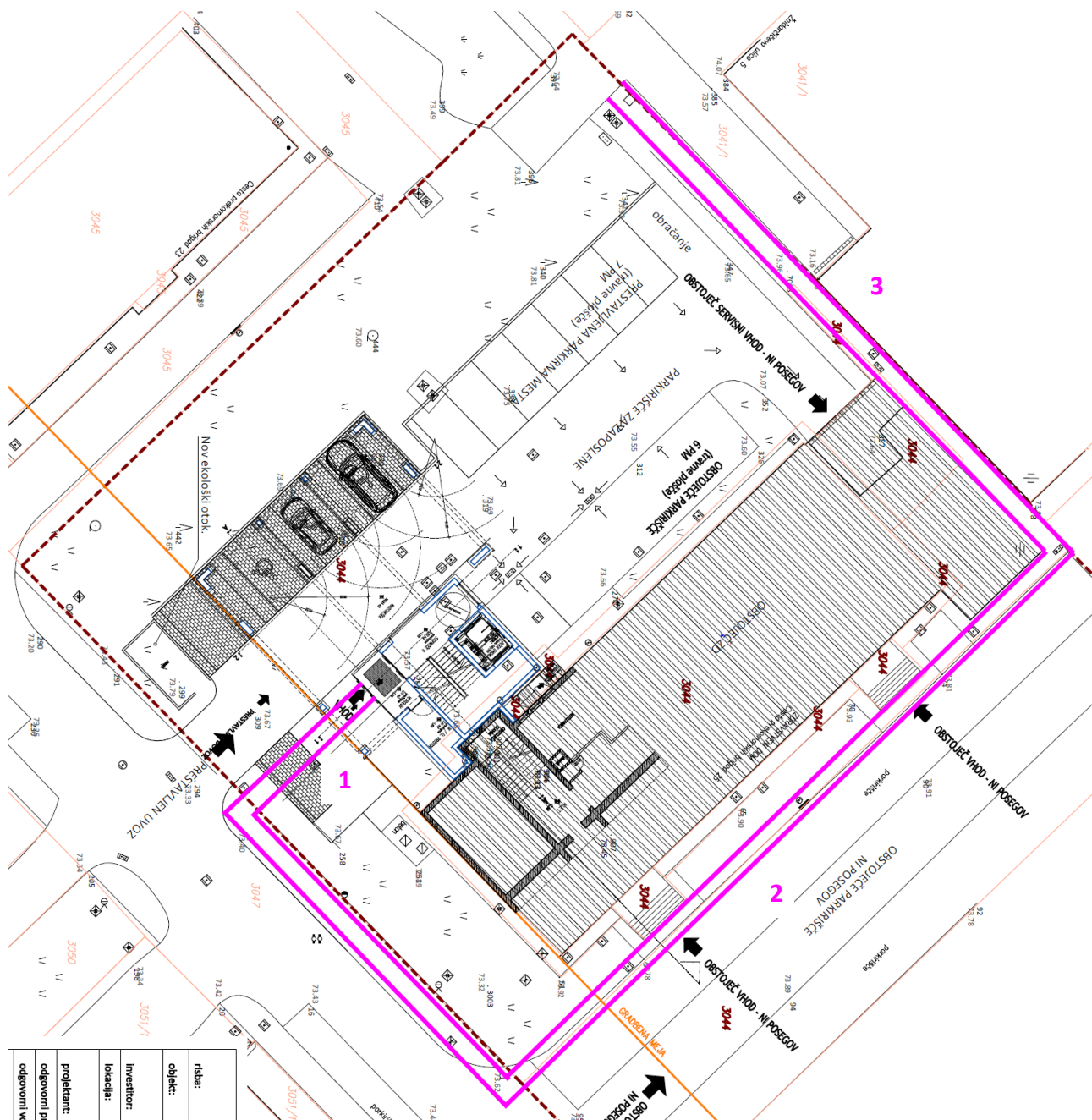

Čez prehod za pešce je treba namestiti tudi vodilno linijo za slepe in slabovidne.

Za zagotovitev minimalnih zahtev v zvezi z dostopom je nujna čimprejšnja izvedba prizidka. Potek glavne varne dostopne poti se glede na predlog iz Načrta TTVS spremeni, tako da se označi in spelje na zadnji vhod v novem prizidku.

Poleg tega priporočamo, da se območje obdelave zunanje ureditve prizidka razširi na celotno območje ZD in se v sklopu izvedbe prizidka izvede izboljšave dostopa tudi do drugih vhodov.

Slika: za varen dostop vseh obiskovalcev je treba urediti pločnik- pešpot brez ovir okrog in okrog stavbe. Najpomembnejša je ureditev dostopne poti, ki vodi do novega dostopnega vhoda (št. 1). Za varnost vseh uporabnikov je zelo pomembna tudi peš povezava med obema obstoječima vhodoma in pločnikom (2). V istem sklopu bi bilo priporočljivo urediti tudi povezavo s severno potjo proti trgovini (3). Priporočamo preveritev možnosti umestitve vseh funkcionalnih povezav v sklopu izdelave načrta zunanje ureditve novega prizidka.

2.1.3. Vhodi v stavbo

Stavba ZD ima dva vhoda za obiskovalce na sprednji strani in en servisni vhod z zadnje strani, ki služi tudi obiskovalcem. Predvsem je zadnji vhod pomemben za ljudi na vozičkih in starše z otroškimi vozički, ki sprednjih vhodov ne morejo uporabljati zaradi stopnic pred vhodi. Vsi vhodi so z nadstreškom ustrezno zaščiteni pred vremenskimi vplivi.

Vhoda za obiskovalce - sprednja vhoda

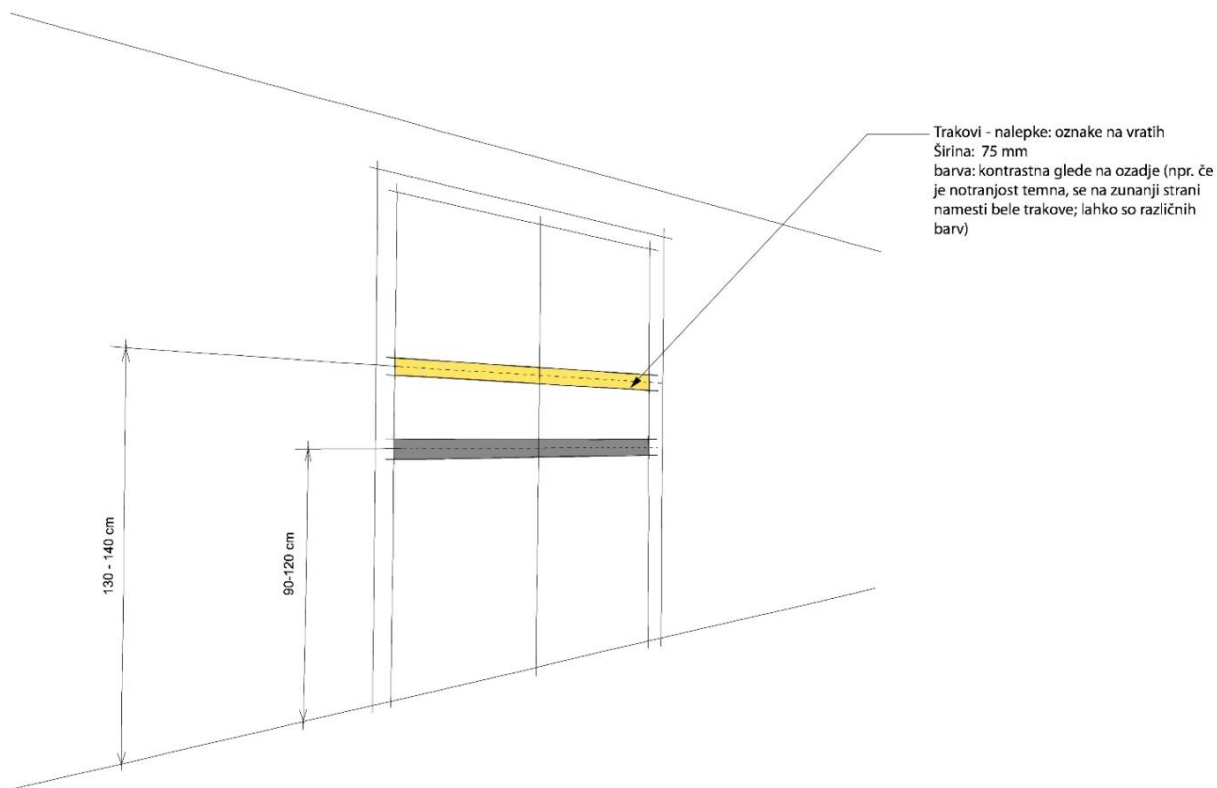
Na sprednji strani stavbe ZD sta vzdolž stavbe dva vhoda za obiskovalce. Pred obema vhodoma se nahaja stopnišče. Stopnice so izdelane iz ustreznega nehrsečega materiala, vendar jih je potrebno za zagotavljanje boljše vizualne zaznave opremiti s kontrastnimi oznakami. Ob stopniščih je na obeh straneh nameščeno oprijemalo, ki ima ustrezen profil. **Za zagotavljanje večje varnosti je potrebno na obeh straneh obeh stopnišč namestiti še zaščitno ograjo.**

Zaradi varnosti obiskovalcev je pomembno, da pred stopnicami, vhodi in na pešpoteh ni ovir (npr. košev za smeti, cvetličnih korit, stojal za kolesa,..). Pred prvim – glavnim vhodom, vhodom 1 je postavljen koš za smeti. Predlagamo, da se ga premakne na travo poleg pločnika in tako omogoči dostop do vhoda brez dodatnih ovir. Pri vhodnih vratih obeh vhodov je **prag, ki ga je potrebno kontrastno označiti zaradi boljše vizualne zaznave** in posledično večje varnosti obiskovalcev.

Slike: Na srednji strani stavbe ZD sta dva vhoda za obiskovalce. Stopnice pred obema vhodoma je potrebno opremiti s protizdrsnimi kontrastnimi trakovi. Prav tako je potrebno na obeh stopniščih namestiti na obeh straneh stopnic zaščitno ograjo. Prag na vhodih je treba označiti s kontrastno oznako.

Vhodna vrata in vrata vetrolova so na vhodu 1 drsno avtomatska na drugem vhodu – vhodu 2 pa se odpirajo ročno. Ob menjavi vrat na vhodu 2, priporočamo drsno avtomatska vrata. Na steklo vrat je potrebno namestiti kontrastne trakove v dveh višinah (v skladu s priloženo skico), saj trenutni ne zagotavljajo ustreznega kontrasta.

Slika: Kontrastne oznake na vratih – priporočljiva višina namestitve

Oznake na vratih naj bodo nameščene v dveh višinah s trakovi, širine najmanj 7 cm. Najlažje se kontrast doseže, če je vsak posamezen trak dvobarven (npr. bela-črna).

Sliki: Vhodna vrata in vrata vetrolova na vhodu 1 so drsno avtomatska, na vhodu 2 pa se odpirajo ročno. Na steklo vrat je potrebno namestiti kontrastne trakove v dveh višinah.

Servisni vhod – zadnji vhod

Za stavbo ZD se nahaja servisni vhod, ki je namenjen tudi obiskovalcem, predvsem ljudem na vozičku in staršem z otroškimi vozički, saj je vhod dostopen brez ovir in se nahaja neposredno poleg dvigala, ki povezuje vsa nadstropja stavbe. Prav tako je skozi ta vhod omogočen dostop vsem ljudem na vozičku do laboratorija, ki se nahaja v kleti na drugi strani hodnika. Pot do laboratorija sicer vodi skozi službene prostore, kar je neustrezno in je še eden od razlogov za nujno izvedbo planiranega prizidka. Vhodna vrata se odpirajo ročno in so enostavna za uporabo. Zaradi varnosti je pred vhodom potrebno odstraniti vse ovire.

Sliki: Za stavbo ZD je servisni vhod, ki je trenutno namenjen tudi obiskovalcem, predvsem osebam na vozičkih in staršem z otroškimi vozički, saj je dostop do vhoda neoviran, vhod pa se tudi nahaja neposredno poleg dvigala, ki omogoča dostop do vseh etaž ZD. Pomembno je da na poti do vhoda in pred vhodom ni ovir.

Načrtovani vhod

V načrtu je dozidava novega vhoda na zadnji strani stavbe, ki bo zagotavljal vsem obiskovalcem neoviran dostop do prostorov v stavbi ZD. Pomembno je, da se pri načrtovanju prizidka upošteva standard SIST 21542 *Dostopnost in uporabnost grajenega okolja*. **Pred izvedbo predlagamo pregled načrta z vidika upoštevanja standarda.**

Slika: Na zadnji strani stavbe je v načrtu dozidava novega vhoda, ki bo omogočal neoviran dostop do prostorov v stavbi ZD vsem obiskovalcem. Zaradi zagotavljanja enakovrednega dostopa in varnosti priporočamo, da se dozidava začne v najkrajšem možnem času.

2.1.4 Informacije na vhodu oz. informacijska točka

V stavbi ZD nimajo urejene informacijske točke na nobenem vhodu. Predlagamo, da se pri vhodu 1 (in novem dostopnem vhodu) **namesti tipko oz. zvonec za priklic osebja** v kolikor bi obiskovalec potreboval pomoč. Tipka za priklic mora biti lahko dostopna, enostavna za uporabo in dobro označena. Pomembno je, da se zagotovi oseba, ki je usposobljena za pomoč obiskovalcem (informatorka ali medicinska sestra). Več v poglavju 2.3.4 *Izobraževanje zaposlenih*.

2.2 DOSTOPNOST NOTRANJNIH PROSTOROV

2.2.1 Stopnišča in dvigala

V vetrolovu obeh sprednjih vhodov za obiskovalce se nahaja enoramno stopnišče, ki vodi v visoko pritličje.

Stopnišče v vetrolovu vhoda 1 je dovolj široko, vendar je potrebno na stopnice **namestiti nove protizdrsne trakove, ki bodo dovolj kontrastni**. Oprijemali, ki sta nameščeni na obeh straneh stopniščne rame imata ustrezen profil, vendar sta neprimerno postavljeni. Oprijemalo mora biti nameščeno od začetka do konca stopniščne rame in obiskovalcem dostopno (sedaj je nameščeno na zidu ob stopnišču in tako neuporabno). **Oprijemali je treba zamenjati** v skladu s standardom SIST 21542. Prav tako je na poti od vhoda preko vetrolova **treba umakniti vse ovire** (koš za smeti, avtomat, klop).

Stopnišče v vetrolovu vhoda 2 je prav tako dovolj široko. Tudi na te stopnice je treba **namestiti nove protizdrsne kontrastne trakove**. Oprijemali imata ustrezen profil in sta nameščeni na obeh straneh stopnišča.

Slike: V vetrolovu obeh sprednjih vhodov za obiskovalce je umeščeno enoramno stopnišče do visokega pritličja. Stopnišči sta dovolj široki, potrebno ju je opremiti z novimi protizdrsnimi trakovi. Oprijemala so nameščena na obeh straneh stopniščne rame in imajo ustrezen profil. Pri stopnišču vhoda 1 je oprijemalo nameščeno na zidu poleg stopic in zato nedostopno. Potrebno ga je primerno namestiti na stopnišče in umakniti vse ovire na poti (koš za smeti, klop, avtomat).

Stavba ZD ima eno stopnišče in eno dvigalo. Stopnišče povezuje vse etaže (klet, pritliče in obe nadstropji) stavbe ZD in se nahaja nasproti vhoda 1. Robovi stopnic niso dovolj kontrastni. Za varnost in zagotavljanje vizualne zaznave je treba **namestiti kontrastne oznake na robove stopnic** (vsaj na prvo in zadnjo stopnico vsake stopniščne rame). Ustrezen vizualni kontrast na robu stopnic je pomemben za vse obiskovalce, ki imajo težave z vidom (ne le močno slabovidne, tudi starejše, ljudi z dioptrijo itd.). Stopnišče je dovolj široko, prav tako tudi prostor pred njim. Ograja in oprijemalo na stopnišču nista ustrezna (glede na profil). Ob prvi prenovi predlagamo **menjavo stopniščne ograje in oprijemal**. Ograja mora imeti ustrezno oprijemalo z okroglim profilom, nameščeno na obeh straneh stopnišča na dveh različnih višinah z vodoravnimi zaključki na koncih stopniščnih ram. Ob menjavi ograj in oprijemal in obnovi stopnic upoštevajte standard 21542.

Vsa priporočila glede stopnišč za obiskovalce je treba upoštevati tudi pri dozidavi prizidka in izvedbi novega stopnišča.

Slike: V stavbi ZD je eno stopnišče, ki povezuje vse etaže v stavbi in se nahaja nasproti vhoda 1. Stopnišče je dovolj široko. Robovi stopnic so slabo vizualno zaznavni, zato predlagamo kontrastno označitev trakov. Ograja in oprijemalo na stopnišču nista ustrezna, zato priporočamo, da se ob naslednji menjavi upošteva vse zahteve za ograje in oprijemala iz standarda 21542.

Edino dvigalo, ki se nahaja v stavbi ZD, je umeščeno poleg servisnega vhoda v kleti oz. desno od vhoda 2. Dvigalo zagotavlja dostop do vseh etaž v stavbi ZD. Prostor pred dvigalom je dovolj velik v vseh nadstropjih. Dvigalo je kontrastne barve glede na steno, tako da je dovolj vizualno zaznavno. To je pomembno za vse, ki imajo težave z vidom, pomaga pa tudi ostalim obiskovalcem za boljšo orientacijo. Tla v kabini dvigala so neдрseča, stene neodsevne, kabina je neustrezno osvetljena (prešibka osvetlitev s stropa). V kabini dvigala je oprijemalo nameščeno na zadnji strani kabine in nima ustreznega profila (profil oprijemala mora biti okrogel). Notranja velikost kabine dvigala je

120x140cm in je tako neustrezna glede na zahteve za zdravstvene ustanove (v stavbi zdravstvenega doma je zelo pomembno tudi zagotoviti dostop do ambulant vsem ki uporabljajo vozičke, nosila in drugo zdravstveno opremo za transport obiskovalcev, zato so zahteve strožje). **Novo dvigalo, ki je predvideno v prizidku, bo zadostilo tem zahtevam, kar je še eden od razlogov za čimprejšnjo izvedbo prizidka.** Pomembno je da se pri vgradnji dvigala v novem prizidku upošteva vse zahteve iz standarda SIST EN8170:2018.

Kljub bližnji izvedbi novega dvigala je potrebno obstoječega nadgraditi z ukrepi opisanimi v nadaljevanju. Nujna je **močnejša osvetlitev v kabini in menjava oprijemala**. Tipke za upravljanje dvigala so v kabini in pred dvigalom nameščene na ustrezni višini, vendar niso tipno zaznavne in niso dovolj kontrastne. Tipke je treba **opremiti s tipno zaznavnimi številkami/simboli, ki morajo doseči tudi ustrezen kontrast** (npr. črno na belem, belo na črnem) Za vse osebe, ki imajo težave z vidom, je zelo pomembno tudi, da je dvigalo opremljeno z zvočnimi najavami nadstropij, zato naj se pri nadgradnji dvigala upošteva tudi to zahtevo. Pred dvigalom v pritličju je element s tipkami za priklic dvigala, ki je narobe obrnjen in zato zavajajoč. **Element je potrebno ustrezno namestiti.**

Dvigalo je opremljeno z alarmno napravo (dvosmerna govorna naprava), vendar nima vgrajene slušne zanke, ki bi omogočala komunikacijo tudi osebam z okvaro sluha, ki uporabljajo slušne aparate in druge pripomočke za izboljšanje sluha. Za gluhe je pomemben tudi svetlobni indikator, ki oznanja, da je vzpostavljena zvočna povezava na dvosmerni napravi. Tako gluhi vedo, da je bil njihov klic sprejet in bodo službe ustrezno reagirale, kljub temu, da govora ne slišijo. **Ob vzdrževanju dvigala naj se preveri možnosti namestitve opreme za gluhe in naglušne.** Več o opremi dvigal sledi še v poglavju o informacijah.

Slike: V stavbi je eno dvigalo, ki se nahaja tik ob servisnem vhodu v kleti oz. desno od vhoda 2. Dvigalo je preprosto dostopno in dobro zaznavno. Kabina je ustrezne velikosti glede na zahteve za obstoječe stavbe, vendar ne ustreza zahtevam za zdravstvene ustanove.

Slike: Pred dvigalom v pritličju je element s tipkami za priklic dvigala narobe obrnjen in zato zavajajoč. Element je potrebno pravilno namestiti.

Tipke so slabo kontrastne in težko berljive, nimajo tipnih oznak, osvetlitev v kabini je prešibka, ni zvočne najave nadstropij, zato je za slepe in slabovidne, starejše in druge ki imajo težave pri razumevanju informacij, dvigalo težko dostopno.

2.2.2 Stavbno pohištvo in druga oprema

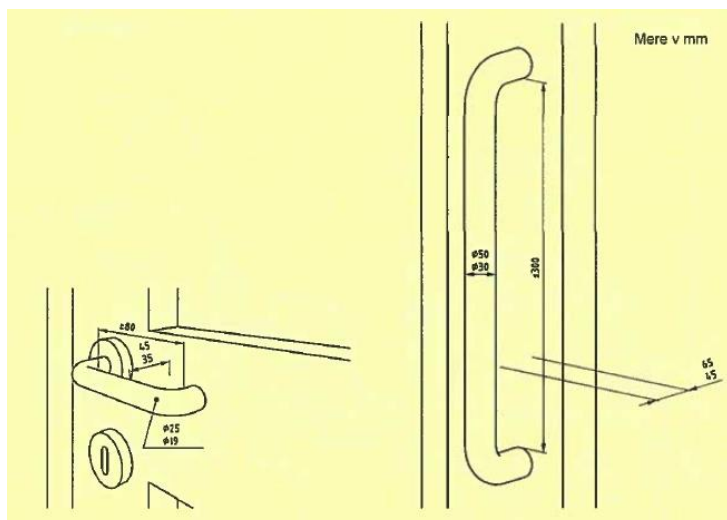
Vrata v stavbi ZD, ki so dostopna obiskovalcem, so ustrezno široka in večinoma primerno oblikovana. V večini vrata in podboji vrat niso dovolj kontrastne barve glede na steno, kar je lahko težavno za orientacijo (več v poglavju o orientaciji). Kontrastna barva podbojev vrat ali vrat samih je pomembna saj omogoča preprost dostop in orientacijo (še posebej za vse, ki imajo težave z vidom in razumevanjem informacij ter orientacijo – npr. starejši, ljudje z demenco). **V primeru prenov naj se zagotovi vizualni kontrast vrat glede na steno.**

Poleg vrat in podbojev dobro orientacijo zagotavljajo tudi kljuke v kontrastni barvi. V stavbi ZD so večinoma kljuke dovolj kontrastne in primerne. Izjeme so nekatera vrata (primer: kljuka na drsnih vratih čakalnice otroškega in šolskega dispanzerja). Vrata nekaterih ambulant imajo okrogel tip kljuke, vendar za obiskovalce to ni moteče, saj vrata odpirajo le uslužbenci. Pri vratih, ki jih uporabljajo obiskovalci pa je pomembno, da je zagotovljena enostavna uporaba kljuk in ključavnic. Najprimernejši tip kljuke je v obliki črke D (kot sta kljuki prikazani na spodnji skici).

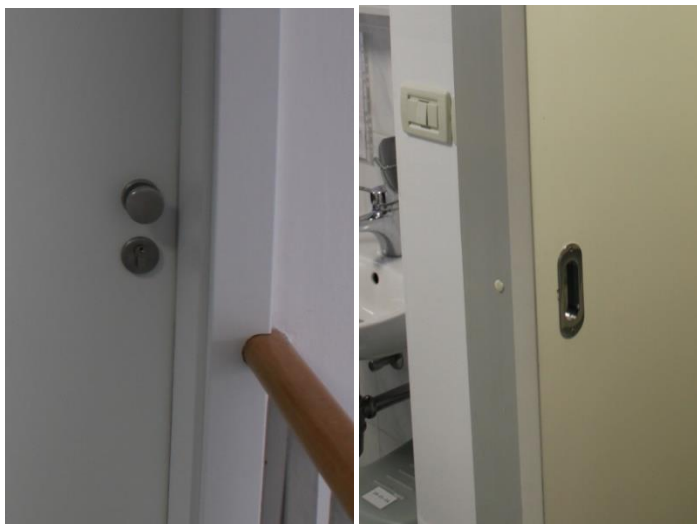
Pomembno je tudi zagotoviti enostavno uporabo zvoncev in ostalih naprav. Pri omenjeni opremi je treba upoštevati zahteve: enostavno lociranje, dostopanje in uporaba. Vsa oprema, ki je namenjena obiskovalcem, mora biti primerna za enoročno uporabo. Predlagamo **postopno menjavo vseh kljuk, ki ne ustrezajo tem zahtevam, za kontrastne in preprosto uporabne različice.**

Slika: Primer D-kljuke in navpičnega vratnega ročaja.

Tip D-kljuke je najenostavnejši za uporabo (za več podrobnosti v zvezi z izbiro primernih kljuk glejte standard SIST ISO 21542, vir slike).

Sliki: Kljuke v kontrastni barvi zagotavljajo dobro orientacijo. Kljuke so večinoma dovolj kontrastne in primerne, kjer niso (npr. na drsnih vratih čakalnice otroškega in šolskega dispanzerja) priporočamo, da se jih zamenja za kontrastno in preprosto uporabno različico (npr. kljuke D-tip).

Vsa vrata, ki predeljujejo hodnike, se odpirajo ročno. Predlagamo, da se ob naslednji prenovi vrata zamenja za drsno avtomatska ali pa se jih odstrani. V primeru namestitve novih steklenih vrat je potrebno na steklo namestiti kontrastne trakove v dveh višinah (kot prikazuje skica v poglavju o vhodnih vratih).

Sliki: Vrata in podboji vrat v stavbi niso dovolj kontrastne barve glede na steno, kar je pomembno za enostavno orientacijo (še posebej za osebe, ki imajo težave z vidom). Ob menjavi naj se upošteva priporočilo, da se vrata, ki so pomembna za obiskovalce označi s kontrastno barvo, tista ki so namenjena zaposlenim, pa naj bodo manj opazna. Vrata ki predeljujejo hodnike se odpirajo ročno. Predlagamo, da se jih ob naslednji prenovi zamenja za drsno avtomatska in se na steklo namesti kontrastne trakove v dveh višinah.

Čakalnice pred ambulantami so v večini dovolj široke in enostavno dostopne. Oprema (stoli, mize, obešalniki, itd.) je v čakalnicah večinoma ustrezna in primerno kontrastna glede na steno. V nekaterih čakalnicah je oprema (stoli) premična, kar ni najboljše, saj obiskovalci tako lahko opremo premikajo in jo lahko premeščajo na mesta, kjer ovira glavne prehodne poti. Sicer so stoli in ostala oprema ustreznih velikosti in oblik (glede na standard SIST ISO 21542). **Obešalniki morajo biti nameščeni na dveh različnih višinah**, da so dostopni tudi osebam na vozičkih in otrokom.

Opremo (npr. stole, klopi, koše, stojala za dežnike) **je treba umakniti izpod stenskih obešalnikov, urnikov in naprav**, da se zagotovi neoviran dostop in uporabo teh elementov. V vsaki čakalnici **naj se zagotovi tudi proste površine- brez stolov**, kjer lahko čakajo osebe na vozičkih tako, da ne ovirajo prehoda drugim. Zagotoviti je treba tudi prostor, ki je na voljo za odlaganje opreme obiskovalcev (kot so pripomočki za hojo, otroški vozički).

Pri vzdrževanju in nabavi opreme je potrebno upoštevati spodnja priporočila glede ustrezne namestitve opreme. Za preprečevanje spotikanja in udarcev je pomembno, da se vso opremo, ki se jo namešča v prostorih, kjer se obiskovalci samostojno gibljejo (predvsem v veži, na hodnikih, v čakalnicah, predavalnicah) namesti tako, da ne ovira prehoda. Ohraniti je treba ustrezno širino prehoda mimo ovir oz. opreme (vsaj 90 cm). Smetnjaki, mize, table ter oglasna in druga stojala naj bodo umaknjeni z glavnih poti in predvsem naj ne zapirajo oziroma ovirajo poti do informacijskih točk (npr. do sprejemnega okenca, usmerjevalne informacijske table, obvestil, naprav za evidentiranje čakalne vrste). Pri nabavi nove opreme naj se upošteva ustrezen kontrast in primerno obliko, ki ne posega v poti in ni nevarna za spotikanje. Izbira naj se raje med težko premakljivo ali pritrjeno opremo. Premična oprema (predvsem lahka) je težavna tudi zato, ker jo različni uporabniki (npr. vzdrževalci, pa tudi obiskovalci) premikajo na različna mesta. Posebej pomembno je, da se ne namešča dodatne opreme v višini glave.

Sliki: Čakalnice so dovolj široke in enostavno dostopne. Oprema v čakalnicah je večinoma primerna in dovolj kontrastna glede na steno. Premična oprema ni najboljša izbira, saj se jo preprosto premika, kar lahko ovira ljudi z okvarami vida (pacienti sami premikajo stole in jih lahko pustijo na različnih mestih, tudi sredi dostopne poti, slabovidni pa jih težko opazijo). Obešalniki morajo biti nameščeni na dveh različnih višinah, da bodo dostopni tudi osebam na vozičku in otrokom.

2.2.3 Razsvetljava

Razsvetljava je ustrezno urejena v celotni stavbi ZD. Večina prostorov (stopnišča, čakalnice, ambulate) je osvetljenih z naravno svetlobo. Prostor (hodniki, sanitarije), kjer naravne svetlobe ni, so osvetljeni z umetno razsvetljavo. Pomembno je, da je v prostorih za obiskovalce zagotovljena stalna osvetlitev. Predlagamo, da se ob naslednjih prenovah razsvetljave uredi osvetlitev na senzor, še posebej v prostorih, ki so brez naravne svetlobe. V delovnem času ambulant je posebej pomembno, da je razsvetljava v hodnikih, čakalnicah ter točkah, ki so pomembne za orientacijo (kjer so npr. usmerjevalne table, poti do sanitarij itd.) stalno vključena.

2.2.4 Priporočila v zvezi z dostopom do posameznih prostorov (npr. laboratorij, sanitarije)

Laboratorij

Laboratorij se nahaja v kleti stavbe ZD in je dostopen po stopnišču. Za vse obiskovalce na vozičkih, za ljudi, ki imajo težave z gibanjem in starše z otroškimi vozički je dostop urejen prek dvigala in hodnika v kleti mimo servisnih prostorov. Direktni dostop je možen tudi s servisnega vhoda in naprej po servisnem hodniku. Čakalnica pred laboratorijem je premajhna, kot tudi prostor pred sprejemnim okencem. Vrata za odvzem krvi in vrata sanitarij za oddajo urina so preozka. Za vse, ki jim je dostop do prostorov laboratorija otežen, je urejen odvzem vzorcev na domu. **Zaradi prostorskih omejitev in zelo slabega dostopa je nujna čimprejšnja izvedba novega prizidka, kjer bodo zagotovljeni novi**

prostori za laboratorij ter ustrezen dostop z dvigalom. Pri načrtovanju je treba upoštevati standard SIST ISO 21542. Pri tem je poleg zagotavljanja ustrezne velikosti prostora pomembno predvsem naslednje: sprejemno okence naj bo preprosto dostopno in prilagojeno osebam z oviranostmi (ustrezna višina sprejemnega pulta, opremljeno s slušno zanko in kontrastnimi napisi). Mesta za odvzem krvi in sanitarije za oddajo vzorca urina naj bodo dovolj velika in primerno opremljena za vse obiskovalce.

Sliki: Laboratorij se nahaja v kleti. Čakalnica in prostori za odvzem vzorcev so zelo majhni. Zaradi prostorskih omejitev in neprimerne dostopa je nujno čim prej izvesti načrtovan prizidek nov vhod in urediti nove prostore.

Sanitarije za invalide

Stavba ZD ima urejene sanitarije za obiskovalce v vseh etažah stavbe ZD. Velikost toaletnih prostorov, ki so namenjeni obiskovalcem, ni ustrezna (glede na standard SIST ISO 21542). Sanitarna oprema je ustrezna v vseh sanitarijah za obiskovalce.

V stavbi ZD so urejene eno sanitarije za invalide, ki se nahajajo v kleti poleg dvigala in nasproti servisnega prostora. Vrata sanitarij so dovolj široka, vendar se odpirajo navznoter, kar ni primerno. Sanitarna oprema, ki je nameščena je sicer ustrezna, vendar je sam prostor sanitarij premajhen. V sanitarijah za invalide je potrebno zagotoviti velikost obračalnega kroga 1,5m in ustrezen prostor poleg straniščne školjke.

V načrtu dozidave novega prizidka je na mestu obstoječih sanitarij za obiskovalce in osebje v vseh etažah urejena povezava med obstoječo stavbo in novim prizidkom. Med povezovalnim hodnikom in stopniščem v obstoječem delu bodo v vseh etažah na novo urejene sanitarije za ženske, v prvem nadstropju pa bodo sanitarije za ženske prilagojene tudi za invalide. Sanitarije za moške bodo prav tako urejene v vseh etažah v novem prizidku.

Glede na to, da vsi sanitarni prostori za obiskovalce (moški, ženski in invalidi) po velikosti ne ustrezajo zahtevam, je treba nove sanitarne prostore v stavbi urediti tako, da bodo v skladu s standardom SIST ISO 21542. Večini oseb na invalidskih vozičkih običajna straniščna školjka bolj ustreza kot školjka, ki je v katalogih označena kot »invalidska«, zato predlagamo, da se namesti kar običajna školjka ter se opremi z vsemi potrebnimi držali v skladu s standardom SIST ISO 21542. Ostala oprema (držala, ogledalo, dozirnik za milo) naj bo nameščena na ustreznih mestih in višinah. Vrata sanitarij naj se opremi z ustreznimi ključavnicami, ki so enostavne za uporabo.

Večina obstoječih sanitarij je osvetljenih z naravno svetlobo. V primeru, da nove sanitarije, ne bodo osvetljene z naravno svetlobo (in za uporabo sanitarij v večernih urah), priporočamo uvedbo osvetlitve na senzor (kot je opisano že v poglavju o razsvetljavi).

Sliki: V vseh nadstropjih stavbe ZD so urejene sanitarije za obiskovalce. Sanitarna oprema je primerna, velikost toaletnih prostorov pa je premajhna.

Sliki: V kleti poleg dvigala so urejene ene sanitarije za invalide. Vrata so dovolj široka, vendar se odpirajo navznoter, kar je neprimerno. Sanitarna oprema je ustrezna, vendar je sam prostor sanitarij premajhen. V sanitarijah za invalide mora biti zagotovljen obračalni krog 1,5m in ustrezen prostor poleg straniščne školjke. Glede na načrte dozidave so nove sanitarije za invalide načrtovane v prvem nadstropju skupaj z ženskimi. Priporočamo namestitev navadne sanitarne opreme (ne posebne invalidske školjke), ki je po mnenju večine uporabnikov primernejša.

2.3 POŽARNA VARNOST IN EVAKUACIJA

Ob naslednji prenovi požarnega načrta (ob načrtovanju prizidka) naj se obvezno preuči tudi možnosti evakuacije različnih skupin funkcionalno oviranih ljudi ter ukrepe, ki jih je potrebno sprejeti za zagotovitev njihove varnosti. V sklopu požarnega načrta naj se posebno poglavje nameni tej temi in v sodelovanju s strokovnjakom za dostopnost opredeli ukrepe, ki so potrebni za zagotavljanje varnosti oseb z oviranostmi. Ob vsakoletnem zakonsko predvidenem usposabljanju za izvajanje evakuacije iz objekta ob požaru, naj se poseben poudarek nameni evakuaciji ljudi z oviranostmi.

V požarni načrt se vključi v obravnavo tudi nadgradnjo alarmnega sistema, ki bo prilagojen tudi za slepe in gluhe osebe ter preuči požarne poti za gibalno ovirane osebe. V tem trenutku so v zvezi s tem ključna izobraževanja zaposlenih, ki morajo biti usposobljeni za ravnanje z osebami z oviranostmi.

UKREPI ZA ZAGOTAVLJANJE VARNE UPORABE – povzetek priporočil in potrebnih prilagoditev

- nujna čimprejšnja izvedba planiranega prizidka s prilagoditvami načrta zunanje ureditve, opisanimi v poročilu
- nujna ureditev pešpoti do ZD na glavnih povezavah z mestom (posredovati pobudo na občino, upoštevati *Načrt TTVS*),
- nujna nadgraditev in ureditev vseh treh vhodov in stopnišč pred vhodi
 - + pri vhodu 1: namestitev kontrastnih oznak na zunanje in notranje stopnice in namestitev zaščitne ograje na zunanjem stopnišču ter menjava oprijemala na notranjem stopnišču, odstranitev vseh ovir ob vhodu (koši za smeti, klop, avtomat), namestitev kontrastnih trakov v dveh višinah na steklo vhodnih vrat in vrat vetrolova, namestitev zvonca za priklic pomoči osebja,
 - + pri vhodu 2: namestitev kontrastnih oznak na zunanje in notranje stopnice in namestitev zaščitne ograje na zunanjih stopnicah.
- nujna namestitev kontrastnih trakov na notranjem stopnišču (vsaj na prvi in zadnji stopnici vsake stopniščne rame),
- nujno upoštevanje vseh priporočil glede zahtev za dvigalo,
- nujna namestitev novega navpičnega ročaja na vratih čakalnic otroškega in šolskega dispanzerja,
- priporočljiva menjava nekaterih vrat med hodnikom in čakalnicami za drsno avtomatska ter pri menjavi drugih notranjih vrat upoštevanje kontrasta in tipa kljuk,
- priporočljiva namestitev obešalnikov v čakalnicah na različne višine.

Ob projektiranju prenov v bližnji prihodnosti (vključno s projektiranjem prizidka) naj se upošteva naslednje:

- nujno projektiranje novih prostorov v skladu s standardom SIST ISO 21542,
- nujna seznanitev projektanta z izsledki tega poročila, vključno s poglavjem o orientaciji in usmerjevalnih znamenjih,
- priporočljiv pregled načrtov s strani strokovnjaka za dostopnost v zvezi z upoštevanjem zakonskih zahtev v povezavi z dostopnostjo,
- nujno upoštevanje zahtev standarda SIST EN8170:2018 pri vgradnji dvigala v novem prizidku (pred naročilom dvigala priporočljiv pregled tehnološkega načrta dvigala s strani svetovalca za dostopnost),
- nujna preučitev požarnih poti za osebe z oviranostmi in določitev ukrepov za varno evakuacijo,
- nujna nadgradnja alarmnega sistema, ki bo prilagojen tudi za ljudi z okvarami sluha in/ali vida.

Ob vzdrževanju naj se upošteva:

- menjava oprijemal in ograje na stopnišču v skladu s standardom SIST ISO 21542,
- odklik opreme, kjer ovira prehod ali dostop do obešalnikov, oglasnih desk, sprejemnih točk,
- vzdrževanje stalne in ustrezne osvetlitve,
- vzdrževanje prostih poti na hodnikih, v čakalnicah in na stopniščih (postavljanje morebitne nove opreme na mesta, kjer ta ne ovira prehoda),
- splošna priporočila iz tega poročila naj se upoštevajo pri nabavi opreme, morebitnih nadgradnjah zdravstvenega doma, z njimi naj bodo seznanjeni vzdrževalci in osebje.

3 ORIENTACIJA IN DOSTOPNOST INFORMACIJ POVEZANIH Z ORIENTACIJO

Priporočila v tem poglavju so pomembna predvsem za ljudi, ki imajo težave z zaznavanjem in sporazumevanjem in razumevanjem informacij (npr. ljudje z motnjami v duševnem razvoju, gluhi, slepi in slabovidni, starejši z demenco), zelo pomembna pa so tudi za tujce in turiste.

V zvezi z orientacijo in preprosto uporabo prostorov predlagamo nekaj razmislekov pri naslednjih prenovah. Če se pri prenovi ne upošteva zahtev v zvezi s preprosto orientacijo, je pozneje treba zagotavljati zelo kompleksne in večkrat težko sledljive usmerjevalne sisteme, zato je zelo pomembno, da se pred naslednjimi prenovami in selitvijo prostorov dobro razmisli o tem vidiku. V veliko primerih so stavbe, ki so grajene v posameznih fazah, težko obvladljive in nedostopne za uporabnike s težavami pri orientaciji, z okvarami vida, slabim spominom (torej tudi starejši, ki so najpogostejši uporabniki).

Najprimerneje z vidika orientacije je, da je eden od vhodov v zdravstveni dom glavni. Pri tem vhodu je nameščen informacijski pult, pri katerem je zaposlena vsaj ena oseba, usposobljena tudi za delo z ljudmi z oviranostmi. Pri manjših domovih, kjer informacijski pult ni potreben, je pri tem vhodu nameščen zvonec, s pomočjo katerega lahko obiskovalci pokličejo pomoč, če se v stavbi ne znajo/zmorejo orientirati, potrebujejo pomoč pri dostopu do informacij itd.

Stranski vhodi so navadno brez informacijskega pulta, vendar mora biti od njih jasno označena pot do informacijskega pulta oz. zvonca za pomoč (lahko po zunanji strani ali znotraj stavbe) ter dobro opremljeni z osnovnimi usmerjevalnimi tablam.

Priporočljivo je, da je glavni vhod tisti vhod, ki je najbolj dostopen. Trenutno funkcijo glavnega vhoda opravlja vhod 1, ki pa ni dostopen vsem in ima več pomanjkljivosti. Novi vhod, ki je planiran z zadnje strani bi bil za to funkcijo primernejši, a treba ga je ustrezno označiti.

Priporočamo, da se ob prenovi (dozidavi prizidka) razmisli o tem, ali se lahko funkcijo glavnega vhoda podeli novemu vhodu v novem prizidku, druga dva vhoda pa ostaneta stranska. Seveda mora temu slediti tudi označevanje in oblikovanje prizidka. To je potrebno upoštevati tako pri načrtovanju arhitekture, kot tudi usmerjevalnega sistema.

3.1 Označitev glavnega vhoda

Za dobro orientacijo je zelo pomembno, da so z usmerjevalnimi tablam označeni vsi uvozi do ZD za voznike z obeh strani. Na križišču Žnidarčičeve ulice in Ceste prekomorskih brigad so primerno nameščene table, vendar pa table manjkajo na drugih križiščih, tako da je dostop z avtomobilom iz središča kraja težko najti. Priporočamo, da se nekaj tabel namesti tudi večjih križiščih (npr. križišče Goriške in Žnidarčičeve ulice).

Stavba ZD je sicer dobro prepoznavna z glavne ceste zaradi svoje velikosti in prostorske umestitve. Oba sprednja vhoda sta primerno označena z nadstreškom, vhod 1 tudi s kontrastnim napisom »ZDRAVSTVENI DOM«, vendar je napis nekoliko majhen. Predlagamo, da se namesti večji napis »ZDRAVSTVENI DOM ŠEMPETER« na sprednjo fasado, saj bo tako napis bolj viden z ulice. Pri tem se glavni vhod označi z napisom »GLAVNI VHOD«, stranskih vhodov ni potrebno označevati, razen

če je eden od stranskih vhodov dostopni vhod (glejte priporočila v zvezi z določitvijo glavnega vhoda v uvodu v poglavje 2.2).

Slika: Stavba ZD je prepoznavna zaradi svoje velikosti, vendar kljub temu predlagamo namestitev večjega napisa »ZDRAVSTVENI DOM ŠEMPETER« (oziroma na stransko fasado, če se bo glavni vhod premaknil na nov prizidek).

3.2 Usmerjevalni sistem

Za dobro orientacijo je zelo pomembno, da so vse informacije v stavbi oblikovno usklajene in smiselno sledijo istemu sistemu. Če so napisi na usmerjevalnih tablah vsebinsko in oblikovno usklajeni s tistimi na vratih in v dvigalu, uporabnik lažje najde cilj, ki ga išče. Usklajenost usmerjevalnih in označevalnih tabel je namreč za ljudi, ki imajo težave z orientacijo, zelo pomembna. Pomembno je da se pri prenovi in načrtovanju usmerjevalnega sistema upošteva standarde v zvezi s podajanjem lahko berljivih in razumljivih informacij, primernih za vse uporabnike (kot so npr. ustrezna izbira pisave, kontrastov in velikosti, ustrezna izbira barv in simbolov kot tudi vsebina informacij na posameznih točkah). Pozorno je treba izbirati barve in jih smiselno uporabljati kot podporo pri orientaciji, če je to potrebno.

Stavba ZD je sicer dokaj enostavno zasnovana, vendar je zaradi več vhodov in uporabe servisnega vhoda v kleti orientacija v stavbi nekoliko bolj zahtevna. Usmerjevalni sistem Zdravstvenega doma Šempeter je trenutno pomanjkljiv in neusklajen med ambulantami (javnimi in zasebnimi). Ob dozidavi novega vhoda se bo usmerjevalni sistem moral prilagoditi novi ureditvi in spremenjenim usmeritvam. Zaradi razlike v nadstropjih med obema stavbama (mednadstropja) bo treba še posebej skrbno prilagoditi vse informacije, da bodo dobro razumljive obiskovalcem.

Predlagamo, da se usmerjevalni sistem po izvedbi prizidka prenovi in uskladi s celotno grafično podobo. Pri prenovi usmerjevalnega sistema je priporočljivo zaradi zagotavljanja kakovostnejše izvedbe usmerjevalnega sistema sodelovanje strokovnjaka za dostopnost, ki poskrbi za usklajevanje tako oblikovnih zahtev (primerna uporaba barv, simbolov), kot tudi vsebine in lokacije posameznih usmerjevalnih tabel. Pri nadgradnji usmerjevalnega sistema naj se predhodno izdelata načrt-podroben popis vseh lokacij, kjer je treba dodati usmerjevalne table in upošteva vse usmeritve, omenjene v poročilu na naslednjih straneh, ki se nanašajo na orientacijo.

Pomembno je da usmerjevalni sistem vsebuje vsaj naslednje elemente:

- glavno informacijsko tablo,
- usmerjevalne table v vsakem nadstropju in na vsaki točki, kjer uporabnik sprejema odločitev o smeri,
- table, ki označujejo nadstropja in so vidne ob izhodu iz dvigala in prihodu po stopnišču,
- označevalne table na vratih ambulant in drugih prostorov, pomembnih za obiskovalce,

- posebne table in napisi (npr. napis informacije, napisi v zvezi z napravami za upravljanje čakanja, zvonci, zasloni, tabla v dvigalu, zemljevid (priporočljivo) itd.).

3.3 Informacijska točka in sprejemna okenca

Informacijsko okence je za dostopnost storitev zelo pomembno, saj lahko osebam, ki se težko orientirajo, imajo težave z gibanjem ali zaznavanjem, zelo pomaga pri dostopu do storitev. Ker trenutno v stavbi ZD ni planiranega informacijskega pulta predlagamo, da se pri vhodnih vratih na glavnem vhodu namesti zvonec za priklic osebja (glede določitve glavnega vhoda glejte tudi uvod v poglavje 2.2).

Zvonec za priklic pomoči mora biti nameščen na primerni višini ter označen s kontrastnim in dovolj velikim napisom. Napis naj bo nameščen na mat neodsevni podlagi in izveden tudi v brajici. Če gre za domofon (naprava z dvosmerno komunikacijo, kjer se uslužbenec javi po telefonu), mora biti ustrezno opremljen tudi z modulom za slušno zanko in svetlobnim indikatorjem, ki označuje vzpostavitev zveze.

V kolikor se bo v prihodnje načrtovala informacijska točka v stavbi ZD Šempeter, mora biti načrtovana v skladu s standardom SIST 21542. V skladu s tem standardom je treba načrtovati tudi sprejemno okence pri laboratoriju. Posebej pomembno je, da se jo ustrezno označi, da so vsi napisi, ki so za obiskovalce pomembni, dovolj veliki ter da je opremljena z opremo za gluhe in naglušne.

Število naglušnih se namreč povečuje in večina ljudi ne želi izstopati s posebno obravnavo, večine naglušnih obiskovalcev informator ne more prepoznati in pravilno obravnavati, zato so ti ukrepi zelo pomembni. Poleg velikega napisa, jih je treba opremiti tudi s slušno zanko za zagotavljanje dostopa do informacij tudi za gluhe in naglušne osebe ter s primerno osvetlitvijo informatorjevega obraza. To je pomembno za gluhe in naglušne, pa tudi za ljudi ki imajo le nekoliko slabši sluh, pa ne uporabljajo slušnih aparatov (zanje je namreč predvsem pomembno, da je omogočeno branje z ustnic, upoštevati je treba tudi kombinirane motnje- slabovidnost in naglušnost, posebej pogoste pri starejših). Informatorjev obraz mora biti dobro viden z vseh zornih kotov, da je omogočeno preprosto branje z ustnic. Pri tem opozarjamo na neustreznost trenutnega laboratorijskega okenca, kjer je uslužbenca za sprejemnim pultom mogoče videti v zelo omejenem obsegu.

Slika: Laboratorijsko okence, je neprimerno opremljeno. Ljudje, ki si pri komunikaciji pomagajo z branjem z ustnic, težko vidijo informatorja skozi majhen krog. Posebej imajo lahko težave ljudje nižje rasti, ljudje na vozičku itd. Okence tudi ni opremljeno s slušno zanko, ki pomaga ljudem, ki uporabljajo slušne aparate.

3.4 Podrobnejše ugotovitve v zvezi z usmerjevalnim sistemom: informacijske table in usmerjevalna znamenja

Priporočamo, da se ob prenovi usmerjevalnega sistema pri glavnem vhodu zunaj namestijo informacije o delovnem času (urnik) ZD. Tablo naj se namesti na vrata ali poleg vrat na neprosojno podlago, v skladu z usmerjevalnim sistemom ZD. Pomembno je, da se napisi ne pojavljajo na steklenih prosojnih površinah ali na površinah, pokritih s steklom ali drugim odsevnim materialom, saj jih je zelo težko brati. Vsi napisi morajo biti izvedeni v dovolj veliki in kontrastni pisavi. Ob vseh vhodih predlagamo namestitev osnovne table, na kateri so napisane vse ambulate, ki se nahajajo v stavbi (po nadstropjih)- kot je že obstoječa tabla v vetrolovu pri vhodu 1.

Ker v stavbi ni dežurne ambulante je potrebno na glavnem vhodu namestiti tudi napis, kjer se dežurna ambulanta nahaja. Napis naj bo izveden v skladu s priporočili za ostale informacije.

Na vhodu 1 so trenutno nameščene tudi table nekaterih ambulant. Predlagamo, da se table namesti vse na eno stran vhoda in se jih poenoti z grafično podobo ustanove.

Ker je trenutno edini dostop za gibalno ovirane prek servisnega vhoda z zadnje strani stavbe, je treba od glavnega vhoda označiti pot do vhoda za gibalno ovirane. Po dozidavi novega vhoda na drugi strani, je potrebno usmerjevalne table prilagoditi novemu dostopu. Oznake morajo biti dovolj velike in jasne, kje točno se pride do dvigala, ki omogoča dostop do prostorov ZD.

Osnovna informativna tabla z informacijami o nadstropjih in ambulantah je nameščena v vetrolovu pri vhodu 1. Tabla je izvedena v sklopu obstoječega usmerjevalnega sistema. Priporočamo, da se na istem mestu izvede nova informativna tabla, ki bo ustrezala novim zahtevam (velikost črk, ustrezen kontrast) in celostni grafični podobi usmerjevalnega sistema. Enako tablo je treba dodati tudi k novemu dostopnemu vhodu.

Pomembno je, da pod tablam ni nameščenih ovir (klopi, koši za smeti ali dežnike, vozički, rože, avtomati...), saj te ovirajo prost dostop do table, vsem, ki imajo težave z vidom ter da okoli table ni nameščenih drugih manj pomembnih informacij (npr. oglasi).

Slike: Priporočamo, da se na glavnem vhodu namesti osnovne informacije (urnik ZD), napis o lokaciji dežurne ambulante in zvonec za priklic osebja. Napisi naj bodo izvedeni na neprosojni podlagi Table z informacijami o zasebnih ambulantah naj se vse namesti na eno stran vhoda in če je možno naj se poštni nabiralnik premakne pod defibrilator ali stran od vhoda.

Informativna tabla z informacijami o vsebini stavbe ZD je nameščena v vetrolovu pri glavnem vhodu (vhod 1). Predlagamo, da se namesti nova tabla na isto mesto. Pod tablo je potrebno odstraniti vse ovire (npr. klop), da se omogoči neposreden dostop do table.

Usmerjevalne table na mestih, kjer se obiskovalci odločajo o smeri (stopnišče, hodniki) so zelo pomanjkljive. Na stopnišču je usmerjevalna tabla nameščena le v drugem nadstropju v ostalih nadstropjih tabel ni. Tabla v drugem nadstropju ni usklajena z obstoječim usmerjevalnim sistemom, napisi niso dovolj veliki. Usmerjevalni napisi so nameščeni na predelnih vratih v hodnikih v pritličju in prvem nadstropju. Napisi so pomanjkljivi, premajhni in nameščeni na steklo, kar je neprimerno zaradi odsevov in slabe vidljivosti. Ob prenovi usmerjevalnega sistema naj se na vsa mesta, kjer je to potrebno (v skladu z načrtom lokacij, ki se ga naredi pred izvedbo usmerjevalnega sistema - npr. pred stopniščem, na predelnih vratih, na hodnikih) namesti nove usmerjevalne table. Enako kot pri informativni tabli na vhodu je pomembno, da so usmerjevalne table ustrezno ločene od drugih obvestil in manj pomembnih informacij ter da pod njimi ni ovir.

Priporočamo, da se usmerjevalni sistem prenove po izvedbi prizidka, saj se bodo bistveno spremenile lokacije nekaterih ambulant in način vodenja po stavbi. Posebej je pomemben dober razmislek o poimenovanju in označevanju nadstropij, saj bodo nadstropja v prizidku zamaknjena glede na glavno stavbo in je zato treba vse etaže ustrezno poimenovati tudi glede na tipke v dvigalu.

Slike: Usmerjevalne table v stavbi ZD so zelo pomanjkljive. Napisi niso dovolj veliki, nameščeni so na steklu in niso usklajeni z usmerjevalnim sistemom. Potrebno je na pomembnih mestih (na stopnišču, hodniku, na predelnih vratih) namestiti nove usmerjevalne table v skladu z usmerjevalnim sistemom.

V stavbi ZD je potrebno tudi dopolniti table z usmeritvami do sanitarij (označiti je potrebno tudi sanitarije za gibalno ovirane) in do dvigala. Glede na to, da sanitarij za invalide ni v vsaki etaži, je potrebno poleg vseh sanitarij za obiskovalce namestiti napis, kje se nahajajo sanitarije za invalide.

Na stopnišču ali v bližini dvigala je zelo pomembno, da je v vsakem nadstropju nameščena tabla z informacijami, ki označujejo nadstropja in vsebino posameznih nadstropij. Priporočamo, da se nasproti stopnišča v vsakem nadstropju namesti tabla z oznako nadstropja. Te oznake morajo biti nameščene na primerni višini tako, da obiskovalec, ko pride po stopnišču, hitro vidi, v katerem nadstropju je. Oznake nadstropij morajo biti usklajene z informativnimi tablam pri vhodih in v dvigalu tako vsebinsko kot tudi oblikovno.

V kabini dvigala je treba namestiti informacije o vsebini posameznih nadstropij. Najbolj primerno mesto za namestitev teh tabel je na strani poleg tipk za upravljanje. Zagotoviti je treba da so te informacije usklajene tudi na vseh drugih gradivih (npr. na spletni strani). Pomembno je da je v kabini tipka za pritličje (izhod iz stavbe) posebej označena in vizualno ter tipno posebej poudarjena (z napisom IZHOD). Uskladiti je potrebno tudi oznake nadstropji v kabini in pred dvigalom (npr. pritličje je v kabini označena s simbolom PR, pred dvigalom pa s simbolom P). Dvigalo je potrebno nadgraditi z zvočnimi informacijami za vse osebe, ki imajo težave z vidom.

Sliki: Usmerjevalne table je potrebno dopolniti tudi z usmeritvami do dvigala in sanitarij v vseh nadstropjih. Priporočamo tudi, da se v vseh nadstropjih nasproti stopnišča namesti table z oznakami nadstropij. Table naj se namesti na ustrezni višini, da obiskovalci enostavno lahko vidijo v katerem nadstropju so.

Pred dvigalo zaradi prostorskih omejitev ni možno namestiti oznak, zato je dovolj tudi če se kabina dvigala nadgradi z zvočnimi najavami nadstropij. V kabino dvigala je potrebno namestiti informacije z vsebino posameznih nadstropij. Oznake nadstropji je potrebno uskladiti v kabini dvigala in pred dvigalom (v kabini je simbol PR, pred dvigalom P).

3.5 Označevalne table in napisi ob ambulantah

Obveščevalne table in urniki (razpored delovnega časa) so večinoma na standardnih mestih (na vratih ambulant) in so oblikovani v skladu z obstoječim usmerjevalnim sistemom z izjemo zasebnih ambulant in zobnih ambulant. Pri prenovi usmerjevalnega sistema predlagamo da vse table poenoti v skladu s spodnjimi priporočili.

Pomembno je da je sistem obveščevalnih tabel in urnikov poenoten po celotni stavbi ZD. Pri tem je potrebno upoštevati, da se vse obveščevalne table in urnike namesti na enako mesto pri vseh ambulantah in prostorih za obiskovalce (poleg vrat ali na vrata ambulate na ustrezno višino - na višini 120- 160 cm (v skladu s standardom SIST ISO 21542)). Osnovne informacije (ime ambulate in urnik dela) naj bodo ločene od ostalih obvestil in oglasov (poleg vrat ambulant in ostalih prostorov za obiskovalce). Table in urniki morajo biti enako oblikovani, kar je za orientacijo in razumevanje zelo pomembno. Barva napisov mora doseči ustrezen kontrast (temna na beli (svetli podlagi) ali obratno). Informacije ne smejo biti nameščene za steklom, saj to povzroča bleščanje in oteženo branje. Tudi pri montaži napisov in tabel naj se upošteva zgornje zahteve za vse skupine obiskovalcev kot jih predvideva Standard 21542.

Sliki: Obveščevalne table in urniki naj bodo po prenovi usmerjevalnega sistema po celotni stavbi enako oblikovani in na enakem mestu (na vratih ambulante). Pisava mora biti dovolj velika in kontrastne barve glede na podlago. Informacije ne smejo biti nameščene za steklom oz. na steklu zaradi odseva.

Vse ostale informacije in obvestila morajo biti nameščeni ločeno na steni poleg vrat ambulante. Ambulante, ki imajo poleg osnovnih informacij nameščena tudi ostala obvestila, naj ta premestijo na drugo mesto (npr. oglasno desko poleg vrat).

3.6 Označevalne table za sanitarije

V vseh nadstropjih ZD se nahajajo sanitarije za obiskovalce. Sanitarije za invalide se trenutno nahajajo le v kleti in niso označene. Potrebno je namestiti napis na vrata sanitarij za invalide, kot tudi pot do sanitarij za invalide in do ostalih sanitarij za obiskovalce. **Poenotiti je treba zelo različne oznake sanitarij. Vsi toaletni prostori za obiskovalce morajo biti označeni v skladu z usmerjevalnim sistemom in poimenovani enako po celotni stavbi ter nameščeni v skladu s spodnjimi priporočili.** Nekaterne oznake so nameščene previsoko (optimalno je med 120-160cm višine). Napisi oz. simboli morajo biti opremljeni tudi s tipnimi oznakami. V nadstropjih kjer sanitarij za invalide ni, je potrebno namestiti napis, kje se te nahajajo.

Po izgradnji prizidka je treba napise namestiti v skladu s prenovo in zgornjimi priporočili.

Sliki: Oznake sanitarij v stavbi ZD so označene z različnimi simboli oz. napisi. Tablice je potrebno poenotiti in uskladiti z novim usmerjevalnim sistemom. Oznake sanitarij je treba označiti s tablicami, ki so nameščene na ustrezni višini, imajo dovolj velike kontrastne napise in so opremljene tudi s tipnimi oznakami ter so po vsej stavbi enake.

3.7 Posebni znaki in napisi

Predlagamo, da se pri prenovi usmerjevalnega sistema oblikuje posebne tipe znakov, ki so namenjeni posebej ljudem z oviranostmi. Nekaj primerov sledi spodaj.

V čakalnicah pred ambulantami imajo osebe z okvaro sluha pogosto težavo, da ne slišijo, kdaj so na vrsti, ko jih pokličejo v ambulantno. Za preprosto rešitev te težave predlagamo, da se namesti obvestilo ob vsa vrata ambulant. Na primer: »Če imate okvaro sluha, nas prosimo ob oddaji kartice na to opozorite, da vas bomo lahko ustrezno obvestili, kdaj ste na vrsti.«

Uporabniki invalidskega vozička, ki čakajo v drugem nadstropju, želijo do sanitarij. Ko pridejo do sanitarij, opazijo, da niso prilagojene. Kako naj vedo, v katerem nadstropju so prilagojene sanitarije oziroma, če sploh so? Ob vseh sanitarijah je treba namestiti table z napisi, kje se nahajajo prilagojene sanitarije.

Ti znaki naj bodo posebej izpostavljeni (poudarjeni) ter opremljeni z ustreznimi simboli (npr. simbol za slepe, za slabovidne, simbol za gluhe in naglušne, splošni simbol za dostopnost (invalidski voziček). Predlagamo, da pri izdelavi sistema znakov (ki naj bo usklajen z osnovnim usmerjevalnim sistemom), pa tudi pri izdelavi usmerjevalnega sistema sodeluje strokovnjak za dostopnost.

Določi naj se vsebina posameznih znakov:

- dostop do dvigala
- dostop do sanitarij za invalide
- obvestila v zvezi s spremljanjem čakalne vrste za gluhe in naglušne v prostorih, kjer temelji komunikacija na zvočnih informacijah
- splošna obvestila, ki so zelo pomembna za vse obiskovalce (označitev zvonca za priklic usposobljene osebe pri informacijskem pultu, označitev zvonca na vhodu)

4 DOSTOPNOST DRUGIH INFORMACIJ

4.1 Informacije v zvezi z napravami v stavbi

V stavbi ZD Šempeter imajo pred večino ambulant in v laboratoriju nameščene naprave za prijavo v čakalno vrsto. Naprave so nameščene na ustrezni višini in enostavne za uporabo. Gumb za priklic pomoči je jasno označen dovolj velikim in kontrastnim napisom »NUJNO«. Navodila za uporabo so jasna in enostavna ter nameščena tik ob napravi. Navodila naj se poenoti z drugimi napisi (v usmerjevalnem sistemu).

Pri morebitnih nabavah novih naprav, avtomatov in računalniško vodenih postopkov za obiskovalce, bodite pozorni, da so ti dostopni vsem, da jih lahko zaznajo in razumejo tudi osebe z okvarami vida oz. sluha, osebe z motnjo v duševnem razvoju, starejši brez računalniškega predznanja. Vedno naj bo ob takšnih napravah, kjer gre za pomembne informacije, na voljo tudi gumb za priklic pomoči usposobljene osebe, ki bo znala ljudem, ki ne znajo upravljati z aparatom, ustrezno posredovati informacije, ki jih potrebuje.

Sliki: V stavbi ZD imajo pred večino ambulant in laboratorijem nameščene naprave za prijavo v čakalno vrsto. Naprave so nameščene na ustrezni višini, in enostavne za uporabo. Poleg naprav so nameščena enostavna in jasna navodila.

4.2 Prostori za oglase in obvestila

Večinoma so oglasi in oglasne deske, kjer so nameščena obvestila in oglasi, ustrezno označene in ločene ter ne motijo usmerjevalnih in označevalnih tabel. Kjer oglasi niso ustrezno ločeni od pomembnih informacij, priporočamo, da se to uredi (omenjeno že v poglavju 2.2.4)

Tudi v prihodnje priporočamo, da se obvestila in oglase namešča izključno na oglasne deske oz. prostore namenjene oglaševanju (priporočamo označitev posameznih delov z napisoma OGLASI in OBVESTILA. Vsa obvestila, ki so zelo pomembna za obiskovalce, morajo biti pritrjena približno na višini med 120-160 cm in ne smejo biti nameščena pod steklom ali drugo bleščečo podlago.

4.3 Pripomočki za izboljšanje zaznavanja

Pri načrtovanju in posodabljanju prostorov je potrebno slediti pravilu dveh čutov, kar pomeni obveščanje in informiranje obiskovalcev z zaznavanjem z vidom in sluhom ali tipom.

V stavbi ZD nimajo slušnih zank. Priporočamo, da se za potrebe terena (npr. patronažna služba) in ambulantno obravnavo nabavi vsaj ena prenosna slušna zanka ali FM sistem. Pomembno je, da so vsi zaposleni seznanjeni z delovanjem slušnih zank in z mestom, kjer so te shranjene (v ta namen je pomembno izobraževanje zaposlenih, opisano v naslednjem poglavju). V sejni sobi novega prizidka je treba predvideti vgradno slušno zanko. Vsi prostori, ki bodo opremljeni s slušno zanko (npr. sejna soba, laboratorijsko okence, zvonec...) , morajo biti ustrezno označeni z ustreznim simbolom.

Slika: Prostori, ki bodo opremljeni s slušno zanko morajo biti ustrezno označeni z simbolom za slušno zanko.

4.4 Izobraževanje zaposlenih

Za dobro dostopnost storitev v zdravstvenem domu je ključnega pomena to, da znajo zaposleni komunicirati z osebami z različnimi oviranostmi in jim pomagati na ustrezen način. Zavedati se morajo, da nekatere stvari, ki so večini samo majhna neprijetnost (npr. neprimerno odložen smetnjak, premaknjena oprema) lahko nekomu otežijo ali celo zaprejo pot. Poznati morajo osnove komunikacije z gluhi in naglušnimi ter slepimi in slabovidnimi, ki se med seboj zelo razlikujejo ter uporabo posebnih pripomočkov, ki so na voljo v stavbi (npr. slušna zanka, FM sistem, tipni zemljevid, opisovanje poti gluhi in naglušni ter vodenje slepih in slabovidnih). **V ta namen priporočamo izvedbo izobraževanj.** Zaposlene je v okviru teh izobraževanj potrebno seznaniti z osnovnimi kretnjami slovenskega znakovnega jezika ter s problematiko dostopnosti do zdravstvenih storitev, načinom komunikacije ter podajanja informacij osebami z okvaro sluha (npr. izpolnjevanje obrazcev – gluhi pogosto ne razumejo pisane besede, navodila o jemanju zdravil, e-naročanje.....). To je posebej pomembno, če oseba z okvaro sluha pride v zdravstveni dom brez tolmača ali spremljevalca. Prav tako je potrebno zaposlene seznaniti z določili zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ki v 11. členu določa, da so državni organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe dolžni zagotoviti gluhi osebi pravico do tolmača. V skladu s tem zakonom se plačilo stroškov tolmača zagotovi v letnih finančnih načrtih zdravstvenega doma (ZUSZJ, 12. člen). Zaposlenim je treba pokazati možnost priklica tolmača 24 ur na dan s pomočjo videoklica, v primeru ko pride gluha oseba sama do zdravnika in se ne moreta sporazumeti. V zvezi s slepimi je treba zaposlene izobraziti z načini vodenja, gibanja slepih in slabovidnih ter opisovanja poti, predmetov in podobno.

Glede na to da trenutno ZD Šempeter nima informacijske točke, predlagamo, da se na glavni vhod namesti zvonec za priklic zaposlene osebe za pomoč obiskovalcem. Oseba za pomoč lahko reši večino težav z orientacijo in dostopnostjo informacij. Za zagotavljanje informacij za osebe z oviranostmi pa je zelo pomembno, da je ta oseba ustrezno usposobljena. V tem pogledu je predvsem pomembno, da se dobro pouči o vodenju slepih in opisovanje informacij slepim ter osnovno komunikacijo z gluhi, naglušnimi in osebami z motnjo v duševnem razvoju.

Bolj ko zaposleni poznajo različne težave s komunikacijo in gibanjem, več komunikacijskih (in tudi prostorskih) ovir je lahko odpravljenih. K temu veliko pripomorejo redne izobraževalne delavnice za zaposlene, katerih izvedbo priporočamo vsakih nekaj let (npr. eno leto okvare sluha, naslednje leto okvare vida, naslednje leto motnje v duševnem razvoju itd. , nato spet od začetka).

Za zagotavljanje dostopnih storitev predlagamo izvedbo :

- splošnega izobraževanja za vse zaposlene za komunikacijo z osebami z okvaro sluha, vida in obravnavo ljudi z motnjami v duševnem razvoju,
- praktične delavnice za manjšo skupino zaposlenih (10 oseb) s praktičnimi preizkusi vodenja in komunikacije s slepimi in slabovidnimi,
- praktične delavnice za manjšo skupino zaposlenih (10 oseb) s praktičnimi preizkusi komunikacije z gluhi in naglušnimi ter predstavitev posebnih pripomočkov.

4.5 Spletna stran

Po Zakonu o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij je treba spletno stran vaše ustanove ustrezno prilagoditi do 23. 9. 2020.

Spletne strani so zelo pomembne za obveščanje uporabnikov s funkcionalnimi oviranostmi. Funkcionalno ovirani obiskovalci navadno svoje poti načrtujejo podrobneje. Zelo pomembno je, da že vnaprej vedo, kakšne prilagoditve lahko pričakujejo, do katere mere je dostopen zanje prostor, kako bodo lahko dostopali do storitev in podobno.

Spletne informacije o dostopnosti ustanove za vse skupine uporabnikov je treba pripraviti po pravilih za pisanje lahko berljivih in razumljivih informacij. Priporočamo, da pri pripravi informacij sodeluje strokovnjak za dostopnost, ki oceni, katere informacije je treba napisati in kako jih predstaviti posamezni skupini.

Zelo pomembna pri posredovanju spletnih informacij o dostopnosti pa je tudi splošna dostopnost spletne strani. Spletišča morajo biti narejena tako, da so vsaj najpomembnejše informacije dobro dostopne vsem, ne glede na to, kakšne pripomočke uporabljajo in da so zasnovane tako, da lahko do njih pride vsakdo. Pomembno je, da lahko prideš do vseh informacij tudi samo s tipkovnico, da so prilagojene za bralnike zaslonov, ki jih uporabljajo slepi in slabovidni itd. Pri prenovi spletne strani vaše ustanove je zato potrebno upoštevati standard WCAG 2.1, torej evropske smernice za pripravo spletnih strani (<https://www.w3.org/WAI/intro/wcag>) oz. se obrniti na usposobljenega svetovalca za spletno dostopnost.

4.6 Lahko berljive informacije

Za ljudi z motnjami v duševnem razvoju je zelo pomembno, da so vse pomembne informacije napisane v lahko berljivi obliki. **Priporočamo ogled in uporabo priročnikov *Lahko branje (društvo RISA)*, ki so brezplačno dostopni na spletu.**

4.7 Obveščanje o prilagoditvah

Kot smo omenili že v poglavju o spletnih straneh, je zelo pomembno, da so obiskovalci obveščeni o prilagoditvah, ki so jim na voljo. Obveščeni morajo biti o tem, kakšne prilagoditve lahko pričakujejo glede na njihovo oviranost, kako lahko opravijo storitev in kje lahko dobijo določene pripomočke. Pomembno je, da se te prilagoditve predstavi na spletni strani (ki pa mora biti seveda dostopna). O vsaki novi prilagoditvi pa je nujno, da se obvesti tudi lokalna invalidska društva in zveze društev, ki potem obveščajo uporabnike o prilagoditvah še po svojih kanalih.

UKREPI ZA IZBOLJŠANJE ORIENTACIJE IN DOSTOPNOSTI INFORMACIJ - potrebne prilagoditve

Predlagamo izvedbo naslednjih del:

- priporočljiva namestitev usmerjevalnih tabel na vseh pomembnih križiščih z mesta do ZD,
- nujna namestitev zvonca za priklic usposobljene osebe
- nujna prenova usmerjevalnega sistema v skladu s celotno grafično podobo, vključno z uskladitvijo vsebine informacij na vseh medijih (usmerjevalne table, spletna stran, dvigalo), tako da so lahko razumljive in omogočajo orientacijo vsem s predhodno izdelavo načrta oziroma podrobnega popisa lokacij in vsebin, ki jih je treba dopolniti:
 - + označitev stavbe z večjim napisom »ZDRAVSTVENI DOM ŠEMPETER« na fasadi (po dozidavi prizidka- uskladitev z arhitektom),
 - + namestitev večjega napisa »GLAVNI VHOD« nad vhodom, ureditev nameščenih tabel okoli vhoda, namestitev osnovne table z urnikom ZD in informacijo o lokaciji dežurne ambulante, označitev poti od glavnega vhoda do vhoda prilagojenega za osebe na vozičku (po dozidavi prizidka- uskladitev z arhitektom),
 - + namestitev nove informativne table z vsebino v vetrolovu vhoda 1 (po dozidavi prizidka- uskladitev z arhitektom),
 - + jasna in kontrastna označitev zvonca za priklic osebja,
 - + namestitev usmerjevalnih tabel na vseh za obiskovalce pomembnih mestih (npr. na začetku hodnika, na pregradnih vratih v hodnikih itd.; po dozidavi prizidka- uskladitev z arhitektom),
 - + ureditev informacij v dvigalu ter namestitev oznak o nadstropjih na stopnišču v skladu s poročilom in usmerjevalnim sistemom,
 - + poenotenje in dopolnitev oznak na vratih sanitarij za obiskovalce s tablicami s tipnimi oznakami v skladu s standardom in usmerjevalnim sistemom,
 - + poenotenje obveščevalnih tabel ob ambulantah v skladu z napotki v poročilu,
 - + izdelava posebnih tabel za izboljšanje dostopnosti (table ob ambulantah za naglušne, slabovidne, označevalne table do invalidskih sanitarij, dvigala itd.),
- nujna nadgradnja dvigala z zvočnimi informacijam in preveritev možnosti nadgradnje dvigala s slušno zanko ter svetlobnim indikatorjem,
- nujna dopolnitev tipk za upravljanje dvigala z vizualno kontrastnimi in tipnimi,
- nujna zagotovitev stalne prisotnosti vsaj ene prenosne slušne zanke ali FM sistema v stavbi s seznanitvijo vseh zaposlenih o lokaciji in uporabi opreme,
- nujno ločiti oglase in druga obvestila od zelo pomembnih informacij (vzpostavitev oglasnih desk)- pregled vseh oddelkov,
- nujna prilagoditev spletne strani tako, da je dostopna vsem v prvi fazi vsaj do stopnje A po standardu WCAG (priporočljivo stopnja AA),
- nujna izvedba rednih izobraževanj zaposlenih, ki stopajo v stik z obiskovalci v zvezi s komunikacijo z ljudmi z gibalno oviranostjo, okvarami vida oz. sluha ter osebami z motnjo v duševnem razvoju,
- nujna priprava informacij, ki so za obiskovalce zelo pomembne, v lahko berljivi obliki (velja tudi za informacije na spletni strani).

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST